
Άρθρο στην «Κ»

- Θάνος Δημόπουλος
- Γιάννης Τρουγκάκος

**Το ΕΚΠΑ ως κορυφαίος φορέας
ερευνητικής αριστείας - καινοτο-
μίας Σελ. 32**

Σήμερα, 180 χρόνια από την ίδρυσή του, το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών μπορεί να ηγηθεί (όπως άλλωστε έκανε σε όλες τις κρίσιμες για το έθνος περιόδους) της προσπάθειας ανάδειξης της Ελλάδας σε διεθνές κέντρο ανώτατης εκπαίδευσης.

Το ΕΚΠΑ ως κορυφαίος φορέας ερευνητικής αριστείας - καινοτομίας

Των **ΘΑΝΟΥ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ**,
ΓΙΑΝΝΗ ΤΡΟΥΓΚΑΚΟΥ*

Στη σύγχρονη εποχή των εξωστρεφών ανταγωνιστικών οικονομιών και των νέων τεχνολογιών, οι δείκτες ερευνητικής απόδοσης και καινοτομίας των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων αποτελούν σημαντικές παραμέτρους προκειμένου να εκτιμηθεί το αποτύπωμα μιας χώρας στο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον έντασης γνώσης.

Στους σημαντικότερους διεθνείς πίνακες κατάταξης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όπου αντιπροσωπεύεται το κορυφαίο 5% παγκοσμίως, το ΕΚΠΑ καταλαμβάνει θέσεις από 200 έως 400 και σε πέντε κύριους δείκτες κατατάσσεται Νο 1 στην Ελλάδα. Στον πιο γνωστό στο ευρύ κοινό και στα μέσα ενημέρωσης δείκτη ARWU (δείκτης της Σαγκάης) η χώρα μας αντιπροσωπεύεται με τρία ιδρύματα, και πιο συγκεκριμένα το ΕΚΠΑ, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, τα οποία αποτελούν κορυφαία εκπαιδευτικά ιδρύματα στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης, των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στον συγκεκριμένο πίνακα αντιπροσωπεύονται μόλις 35 (σε σύνολο 195) χώρες και δέκα από αυτές με λιγότερα από τρία ιδρύματα. Στον ιδιαίτερα έγκυρο πίνακα κατάταξης Webometrics το ΕΚΠΑ καταλαμβάνει τη θέση 279 παγκοσμίως για το 2017, ενώ σε μία υποκατηγορία του συγκεκριμένου δείκτη (Openness Rank) που αφορά την επιστημονική αριστεία το ίδρυμά μας καταλαμβάνει τη θέση 44 παγκοσμίως και την 7η σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σε εθνικό επίπεδο, ιδιαίτερα σημαντικά είναι η πρόσφατη μελέτη του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) η οποία αναλύει την ελληνική συγγραφική δραστηριότητα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, στο διάστημα αναφοράς (δεκαεπταετία 2000-2014) ο μέγιστος όγκος ερευνητικού έργου προέρχεται από τα πανεπιστήμια. Εστιάζοντας στην κατηγορία «Πανεπιστήμια», ο μεγαλύτερος όγκος ερευνητικού έργου αφορά το ΕΚΠΑ.

Ειδικότερα, κατά την περίοδο 2010-2014 το πανεπιστήμιό μας συνεισφέρει περίπου το 30% επί της συνολικής παραγωγής δημοσιεύσεων στην κατηγορία «Ελλάδα-Πανεπιστήμια» και σχεδόν το 40% (38,3%) στην κατηγορία «Αναφορές», γεγονός που σημαίνει ότι για κάθε δέκα αναφορές στη διεθνή βιβλιογραφία σε ερευνητικό έργο παραγόμενο στην κατηγορία «Ελλάδα-Πανεπιστήμια»,

Ο κ. Θάνος Δημόπουλος.

Ο κ. Γιάννης Τρουγκάκος.

Για πρώτη φορά φέτος το ΕΚΠΑ κατατάχθηκε στα 250 καλύτερα πανεπιστήμια στον κόσμο σχετικά με την απασχολησιμότητα των αποφοίτων του.

οι τέσσερις αφορούν ερευνητικό έργο που παράγεται στο ΕΚΠΑ. Επίσης, την ίδια περίοδο ο σχετικός δείκτης απήχησης δημοσιεύσεων για το ΕΚΠΑ είναι σημαντικά υψηλότερος τόσο σε σύγκριση με τον μέσο όρο των χωρών της Ε.Ε. όσο και του ΟΟΣΑ. Οι συγκεκριμένες επιδόσεις συνδυάζονται με σημαντική εξωστρέφεια αφού ο αριθμός δημοσιεύσεων τετραπλασιάζεται κατά το διάστημα 2000-2014, και αφορούν κυρίως τα εξής επιστημονικά πεδία: Φυσικές Επιστήμες και Επιστήμες Υγείας, δηλαδή τα τμήματα των Σχολών Θετικών Επιστημών (ΣΘΕ) και Επιστημών Υγείας (ΣΕΥ). Σε παρόμοια μελέτη του τμήματος Αναλύσεων της ELSEVIER (ενός από τους μεγαλύτερους εκδοτικούς οίκους παγκοσμίως) απο-

τυπώθηκε αφενός η ισχυρή ερευνητική εξωστρέφεια του ΕΚΠΑ και αφετέρου η συνεχής αύξηση του ποσοστού των δημοσιεύσεων (επί του συνόλου), που κατατάσσονται στο κορυφαίο 10% παγκοσμίως – οι τιμές αυτές είναι σχεδόν 50% υψηλότερες σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο. Επιπλέον, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη κατάταξης των επιστημόνων στην Ελλάδα με βάση το ερευνητικό έργο τους, από τους 100 κορυφαίους Έλληνες ερευνητές οι 46 υπηρετούν στο ΕΚΠΑ.

Όλη αυτή η σημαντική ερευνητική προσπάθεια βασίζεται, πέραν του υψηλού επιπέδου επιστημονικού δυναμικού, σε δύο σημαντικούς πυλώνες που αφορούν νέες τεχνολογίες αιχμής και εξασφάλιση ανταγωνιστικής χρηματοδότησης. Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι (μεταξύ των άλλων) η Ιατρική Σχολή και το Τμήμα Φαρμακευτικής του ΕΚΠΑ συντονίζουν την τρέχουσα περίοδο δύο σημαντικές εθνικές υποδομές που αντίστοιχα αφορούν τη δημιουργία ενός Κέντρου Εξατομικευμένης Ιατρικής καθώς και μιας εθνικής υποδομής μελέτης του φυτικού πλούτου της χώρας μας για την (μεταξύ των άλλων) απομόνωση νέων βιοδραστικών μορίων με πολλαπλές χρήσεις στη βιομηχανία φαρμάκων, τροφίμων και καλλυντικών.

Όσον αφορά ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα, παροχή υπηρεσιών ή σημαντικών σε διεθνές επίπεδο κλινικών μελετών, ο Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του ΕΚΠΑ κατά την πενταετία 2012-2016 διαχειρίστηκε πάνω από 500 νέα εγκεκριμένα προγράμματα κατ' έτος με έσοδα που αφορούν αρκετές δεκάδες εκατομμύρια ευρώ. Όλη αυτή η εκτενής ερευνητική δραστηριότητα διασφαλίζει σημαντικές συνεργασίες με κορυφαίες βιομηχανίες στην Ελλάδα και διεθνώς για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων ή υπηρεσιών. Επίσης, στο ΕΚΠΑ λειτουργεί ήδη η πρώτη εταιρεία τεχνολογίας, η οποία εξειδικεύεται στα φυσικά προϊόντα και έχει σημαντικές συνεργασίες με μεγάλες εταιρείες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Ενας πολύ σημαντικός αποδέκτης όλων αυτών της προσπάθειας είναι οι φοιτητές μας και οι νέοι ερευνητές που εκπαιδεύονται στο ΕΚΠΑ. Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία του ΕΛΚΕ, οι θέσεις απασχόλησης που παρέχονται σε ερευνητικά προγράμματα ανέρχονται τα τελευταία χρόνια σε πάνω από 7.000 ετησίως. Ετσι λοιπόν το ΕΚΠΑ αποτελεί μία από τις βασικότερες (αν όχι τη βασικότερη) μονάδες διατήρησης ανθρώπινου δυναμικού (brain gain) υψηλών προσόντων για τη χώρα μας. Αξίζει να αναφέρουμε ότι το

ΕΚΠΑ για πρώτη φορά φέτος κατατάχθηκε στα 250 καλύτερα πανεπιστήμια στον κόσμο σχετικά με την απασχολησιμότητα των αποφοίτων του.

Καθώς σε αυτή τη λίστα κατάταξης σημαντική βαρύτητα κατέχει η φήμη στους πιθανούς εργοδότες, προκύπτει ότι το ίδρυμά μας συντηρεί ένα ισχυρό brand name και το πτυχίο του αποτελεί σημαντικό προσόν στην αγορά εργασίας. Θεωρούμε ότι στις τρέχουσες δύσκολες συνθήκες είναι σημαντικό να στραφούμε ως έθνος στη νέα γενιά, προτείνοντας την αριστεία ως φιλοδοξία ζωής, την καινοτομία ως καταλύτη δημιουργικότητας και, τελικά, την υγιή επιχειρηματικότητα (π.χ. startups) ως θετική επιλογή που θα συμβάλει στη βελτίωση ανταγωνιστικότητας της πατρίδας μας. Το εξαιρετικό δυναμικό, οι γνώσεις και το ταλέντο των νέων επιστημόνων που συναντούμε καθημερινά στα αμφιθέατρα και στα εργαστήρια του πανεπιστημίου μας αποτελούν την ελπίδα για ένα άλλο μοντέλο ανάπτυξης, που θα στηριχτεί στους νέους επιστήμονες και στην καινοτομία. Εξάλλου, όπως έχει δείξει η πολύχρονη ιστορία μας, οι Έλληνες είναι δεκτικοί στην «αναζήτηση του νέου» που είναι η κινητήριος δύναμη για την επιτυχημένη έρευνα.

Πολλαπλάσια οφέλη

Φυσικά δεν προσπαθούμε να ωραιοποιήσουμε την κατάσταση, αφού όλοι μας βιώνουμε τα καθημερινά προβλήματα στα πανεπιστήμια. Παρ' όλα αυτά, είμαστε πεπεισμένοι ότι σε ένα περιβάλλον μειωμένης γραφειοκρατίας και περαιτέρω διασύνδεσης με τον οικονομικό ιστό της χώρας, το ΕΚΠΑ λόγω του ότι αποτελεί ένα από τα κορυφαία ευρωπαϊκά ιδρύματα εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας μπορεί να ηγηθεί (όπως άλλωστε έκανε σε όλες τις κρίσιμες για το έθνος περιόδους στα 180 χρόνια από την ίδρυσή του) τόσο της προσπάθειας μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας σε οικονομία έντασης γνώσης, όσο και της ανάδειξης της Ελλάδας σε διεθνές κέντρο ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία εκτιμάται ότι θα έχει πολλαπλά οφέλη για την ελληνική οικονομία (βλ. Κλαδική Μελέτη Εθνικής Τράπεζας: Ανάπτυξη Εκπαίδευση, Μάιος 2017) και θα συνεισφέρει καθοριστικά στην προσπάθεια αναστροφής του κύματος απώλειας χιλιάδων νέων επιστημόνων (brain drain) από τη χώρα μας.

* Ο κ. Θάνος Δημόπουλος είναι καθηγητής Ιατρικής Σχολής και πρώην της ΕΚΠΑ. Ο κ. Γιάννης Τρουγκάκος είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Βιολογίας ΕΚΠΑ.

